

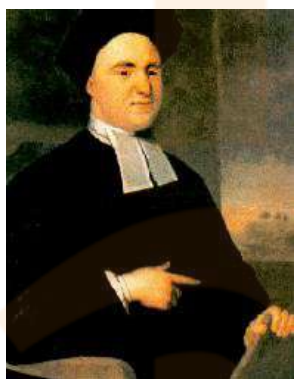
La informació que aquí apareix està treta de:

<http://www.pensament.com/filoxarxa/filoxarxa/FiloXarxa.htm>

Berkeley, George (1685-1753)

1. Biografia i context

Filòsof irlandès, un dels principals representants de l'**empirisme** britànic. Va néixer a Kilkenny, Irlanda; va estudiar en el Trinity College, de Dublín, i es va ordenar com a clergue anglicà. La seva primera obra filosòfica és un *Assaig sobre una nova teoria de la visió* (1709) i, el 1710, als vint-i-cinc anys d'edat, va publicar la seva obra capital, *Tractat sobre els principis del coneixement humà*, en la que presenta

la seva filosofia, empirista i idealista alhora, que ell anomena «immaterialisme», i a la que en aquell moment es va prestar poca atenció. El 1713 marxa a Londres, on escriu *Tres diàlegs entre Hylas i Philonus*, i inicia una època de viatges pel continent europeu. En aquesta gira europea coneix a **Malebranche**, perd els originals de la segona part del seu *Tractat*, que ja no completarà, i escriu *De 'motu'*, un llibre en llatí en què critica a **Newton** i a **Leibniz**. Concep després la idea de fundar en les Bermudes un col·legi de missions; marxa a Amèrica el 1728 i, mentre espera (en va) l'ajuda econòmica del govern, passa dos anys vivint primer en Rhode Island, on escriu *Alcifrón*, la seva obra més extensa, i després en Newport, on coneix a qui seria el primer president del King's College, de Nova York -en l'actualitat

universitat de Columbia-, Samuel Johnson, un dels pocs que va prestar atenció en el seu temps a la filosofia de Berkeley, de la que va dir que podia refutar-se donant un puntellada a una pedra. En memòria de Berkeley se li va posar aquest nom a la que, amb el temps, seria la universitat de Califòrnia. Torna a Londres i, el 1734, és anomenat bisbe de Cloyne; el 1752 renúncia al càrrec i es retira a Oxford, on mor al cap d'un any. Malgrat que la seva filosofia s'ha considerat excèntrica i estranya, pocs filòsofs han despertat tant d'interès com Berkeley en el món anglosaxó.

2. La filosofia de Berkeley

D'acord amb la seva professió de clergue, Berkeley es proposa com a objectiu de la seva filosofia combatre tant l'**ateisme** com l'**escepticisme**. L'empirisme de **Locke**, segons ell, porta precisament a ambdues coses. Tota **teoria del coneixement** feble és causa de dubtes (escepticisme) i d'elles la pitjor és no poder tenir certesa de l'existència de Déu (**agnosticisme**); d'altra banda, suposar diferents les idees i les coses i haver de passar d'aquelles a aquestes és causa d'escepticisme en general. Berkeley sosté que l'**idealisme** és l'única forma coherent de ser empirista. Per idealisme, o més pròpiament, «immaterialisme», Berkeley entén l'afirmació que només hi ha les nostres idees; existeixen també les coses, però aquestes no són més que les mateixes idees o sensacions (**veure text**). El que certament no existeix és allò que els filòsofs anomenen **matèria** o «substància corporal»; la qual cosa seria com la **causa** de les nostres idees i sensacions.

Aquest és l'error, diu Berkeley: haver de distingir entre el que percebem i la causa del que percebem, i passar d'una cosa a una altra mitjançant una **inferència**. Dir, com **Locke**, que les nostres idees provenen de les **substàncies** corporals com de

la seva causa és remetre's a una teoria de coneixement insegura i negar l'evidència que percebem objectes sensibles i que no tenim necessitat alguna de fer inferències. Si, com deia el mateix Locke, les **qualitats secundàries** són **subjectives**, per què no han de ser-ho igualment les qualitats primàries? Així que percebem objectes sensibles, i el que percebem és la **realitat (veure text)**. No hi ha els «objectes percebuts» i les «causes dels objectes percebuts», sinó només els «objectes percebuts» i la «ment que els percep»: la ment i les idees de la ment, de manera que «**ser**» no consisteix en una altra cosa que en «**percebre**» o «ser percebut». És veritat que veiem un ordre regular en les nostres percepcions, fins al punt que podem parlar d'un «ordre de la natura»; però no hi ha una natura distinta del món de la nostra percepció, encara que hi ha la regularitat que una ment divina imposa a les nostres percepcions (**veure text**).

Per aquesta raó, hi ha plena coincidència entre el que afirma aquesta filosofia immaterialista i les afirmacions de les ciències de la natura: aquestes no estudien una altra cosa que la regularitat entre idees o sensacions. Les ciències, i amb elles els termes teòrics, no es refereixen a realitats externes a la **ment**; són conceptes abstractes que s'afirmen de regularitats de la **consciència**. La mateixa hipòtesi de **Newton** sobre la gravitació universal no descriuen les propietats d'una força oculta de la natura que sigui la causa de l'atracció entre masses; la gravitació no és més que el comportament de les coses -o de les idees-, les quals són al seu torn les nostres sensacions; la teoria de la gravitació és un càlcul matemàtic que explica correctament les regularitats entre idees. A aquesta **filosofia de la ciència** se li ha donat el nom d'**instrumentalisme**.

Déu, en qui el món de les nostres sensacions troba estabilitat i ordre, no és una idea nostra; no arribem a conèixer-ho a través de les sensacions, perquè un «esperit» no és una «idea», sinó que el coneixem per la consciència que la regularitat del nostre món percebut no pot tenir origen en nosaltres mateixos. Déu produeix realment les idees en la nostra ment i la regularitat que els és pròpia (**veure text**). Malgrat l'aparent extravagància que pot caracteritzar a tot idealisme, Berkeley sempre va afirmar que en el seu sistema hi havia tant de rigor filosòfic com **sentit comú**: si el filòsof immaterialista afirma que les coses són idees, l'home comú creu que el que percebem és la **realitat**.